

saptanması ile ilgili çalışmaların ek olarak yapılması ge- reği önerilmiştir.

Neyriz Bölgesi (Sunucu: E. Ricou)

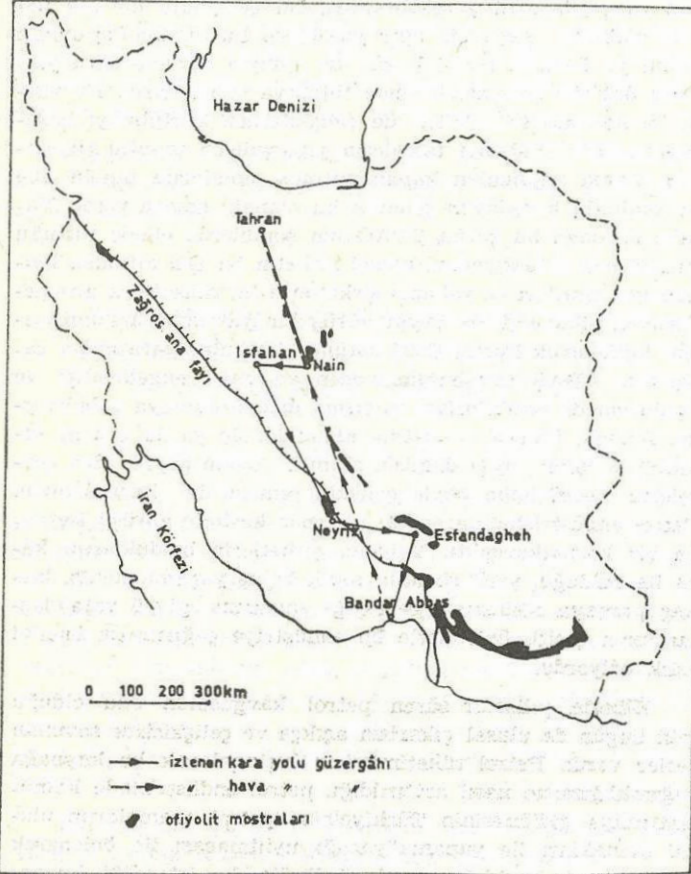
Bu bölgedeki tartışma ikincil kristalleşmeye uğramış kireçtaşı - harzburjit dokanağında görülen mineralleşmenin nedeni üzerinde olmuş, bir grup araştırmacı bunu bir skarn zonu olarak yorumlarken diğer bir grup, harzburjitlerin ısısal başkalaşım (termo-metamorfizma) geçirmiş olabileceklerini ve buna bağlı olarak dokanakta gelişen metazomatik olaylar sonucu bu türde bir mineralleşme zonunun oluşabileceği varsayımını öne sürmüşlerdir. Eldeki verilerin eksikliği nedeni ile kesin bir sonuca ulaşamamış, bu sorunun ancak harzburjitlerin ilksel başkalaşım etkisinde kalıp kalmadığını açıklayabilecek ayrıntılı bir araştırma ile çözümlenebileceği görüşünde birleşmiştir.

Diğer bir tartışma konusu ise gabrolarda görülen tabakalı yapıların kökeni üzerinde olmuş ve magmatik birinci tabakalanma görüşüne karşın migmatitik ve yapı olabileceği öne sürülmüştür. Bu bölgedeki ofiyolitler üzerinde Maestrihtiyen yaşta kireçtaşlarının açısız uyumsuzlukla yer aldığı görülmüştür.

Esfandagheh Bölgesi (Sunucu: M. Sebzehei)

Bu bölge, gezilen yerler arasında ofiyolitlerin en yaygın görüldüğü yerd. Yapılan gözlemler ultramafik ve mafik (dünit, piroksenit, trokolit, gabro) kaya türlerinin dokanakları üzerinde yoğunlaşmış ve bu dokanakların çoğunlukla tektonik nitelikte oldukları görülmüştür. Bu bölgenin batısında ise derin deniz çökelleri, radiolarit, yaştık lav, sipilit, serpantinleşmiş ultramafit ve gabro (?) kökenli amfibolitlerin karışımı niteliğinde ve renkli karmaşık (colored mélange) olarak adlandırılan bir birim incelenmiş ve bunun üzerinde açısız uyumsuzlukla olistostrom niteliği taşıyan Eosen yaşta bir filişin yer aldığı görülmüştür.

Gezi sonunda ofiyolit ve karmaşık (melanj) terimlerinin tanımlamaları yapılmaya çalışılmış, ofiyolit teriminin ancak toleyitik bir magmadan türemiş derinlik ve yüzey kayalarının yanyana bulunduğu zaman kullanılacağı görüşü Fransız araştırmacıları tarafından savunulmuştur. Karmaşık terimi, araştırmacıların bazıları tarafından serpantin hamurlu bir olistostrom olarak yorumlanırken, diğer bir grup karmaşığın makaslanma zonu (Schuppen Zone) niteliği taşıyan tektonik bir birim olduğu görüşünü savunmuşlardır. Fakat her iki tanımlama da doyurucu olmadığından bu konu daha sonraki çalışmalarda yeniden ele alınmak üzere İran ofiyolitleri ile ilgili çalışma sona ermiştir.

Sekil 1: Bulduru haritası ve gezi yolu.

Nain Bölgesi (Sunucu: M. Davoudzadeh)

Bu bölgede yaygın olarak görülen kısmen serpantinleşmiş harzburzitlerin dokuları araştırılmış ve iri olivin kristallerinde görülen dizilimin ilksel veya tektonik kökenli olasılığı üzerinde tartışılmış ve tektonik köken görüşü daha çok desteklenmiştir. Amfibolit bloklarının kökeni ile ilgili tartışmalar sonucu her ne kadar kesin olmamakla beraber ofiyolit dizisine ait diyabaz-gabro kökeni üzerinde durulmuştur. Glokofanlı yeşilgistlerin ise yaştık lavlardan türediği görüşünde birleşmiştir. Ofiyolitlerin içerisinde Globotruncana'lı kireçtaşı bloklarının varlığı ve üzerinde Eosen filişinin açısız uyumsuzlukla yer alması, ofiyolitlerin bölgeye Eosen öncesi; Kampaniyen - Maestrihtiyen sonrası arasında yerleştiğini kanıtlamıştır. Metabazik kayaların kökenini ve yaşının

Türkiye üçüncü petrol kongresinin ardından

TAHİR ÖNGÜR Türkiye Jeoloji Kurumu, Ankara

Türkiye Üçüncü Petrol Kongresi 6-9 Ocak 1976 tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. Öncekilere ve benzerlerine pek benzemeyen bir kongre oldu bu. Sorunlara daha aydın bir şekilde yaklaşıldı ve daha köklü çözümler önerildi.

Daha başlangıçta, Kongre'de dağıtılan bir belgede petrol sorununun arama, üretim ve dağıtım yönleri enine boyuna araştırılıyor ve kamulaştırma öneriliyordu. Söz konusu belge ulusal ve uluslararası düzeyde sorunun gelişimini in-

celedikten ve 1954 Petrol Yasası'nı eleştirdikten sonra yabancı tekellerin Türk petrol alanına yaklaşımlarını tarihsel bir perspektif içinde tartışıyordu. Yabancı tekeller ellidörtlerde zengin petrol yatakları bulunması olasılığını araştırmak için girdikleri ve 1958-59 yıllarına değin yoğun bir arama çabasını sürdürdükleri Türkiye'de bu yıllardan sonra yalnız dağıtım pazarını ellerinde tutmak ve kendi ürünleri ile yarışabilecek yatakların bulunmasını ellerinden geldiğince engellemek için kalıyorlardı. Bol ve ucuz petrol döneminin yerini az ve pahalı petrol dönemi kesinlikle alınca da petrol politikası tartışmalarında on yıl öncesindekinden çok farklı görüşlerin çıkmasına na şaşmamak gerek.

Petrol alanındaki politikaların nasıl acımasızca uygulanacağına örnekleri Kongre'nin ilk günündeki iki konuşma ve onları izleyen tartışmalarda açıklıkla verildi. Bindokuzyüzyetmişlerin dünya petrol bunalımının temelinde yatan gerçeğin uluslararası tekeller ve emperyalist ülkelerin petrol fiyatlarını yükselterek, önceden işletemedikleri petrollü şeyler ve bitümlü kumlar gibi büyük enerji kaynaklarını ekonomiklik sınırları içine sokmak, geri bırakılmış ülkeler üzerindeki egemenliklerini buyolla pekiştirmek ve petrol üreticisi ülkelerin geçici kazançlarını kısa sürede kendilerine çevirmek şeklinde ortaya çıktığı bu tartışmanın çarpıcı sonucu idi.

Uluslararası alanda uygulanan bu acımasız politikanın örgütü olan Uluslararası Enerji Ajansı'nın içyüzü ve ülkemizin böylesi bir örgüt içine girişiyile yitirdiği şeyin özünde bağımsızlığı olduğu gerçeği Kongre'nin bir başka gününde bir başka konuşmacı tarafından tartışma götürmez bir biçimde ortaya kondu.

Kongre'nin kapanış gününde yapılan Panel en ilginç olaydı denilebilir. Değişen koşullarla birlikte petrol tartışmalarındaki tezler de değişmeye başlamıştı. Sekiz, on yıl önce petrolde kamulaştırmayı savunanlara en ağır suçlamaları yöneltenler şimdi ulusallaştırmadan yana olmuşlardı. Kendilerine göre geçen süre içinde gerekli kadroları yetiştirmiş, teknolojimizi geliştirmiştik; artık petrol endüstrimizin arama dışındaki alanlarını ulusallaştırabiliriz. Arama alanı ise yine yabancılara açık kalmalıydı. Ve doğaldı ki yalnız arama için yabancı şirketin gelmeyişi öbür kesimlerdeki ulusallaştırma-

dan vazgeçilmesini gerektirecekti. Bu çelişkinin bir tek nedeni olabilirdi, geçmişin ağır yükünden kurtulamamış olmak. Yirmi yıl öncenin tezini bugün de aynıyla savunanlarsa yalnızca dağıtım alanını ellerinde tutmaya çalışanlardı. Ne varki bu kesimin temsilcileri de çelişkilerden kurtulmayı başaramıyorlardı. Yabancı tekellerin yıllaryılı en umutlu ruhsatları arama yapmadan kapalı tutmuş olmalarını bugün bile suskunlukla karşılayan giderek bu olanağı onlara veren Yasa'yı savunan bu görüş, TPAO'nun şimdilerde elinde tuttuğu ruhsatların çokluğundan, ulusal şirketin bu işin altından kalamayacağından ve yabancı şirketlerin bu ruhsatlara giremeyeşinden şikâyetçi idi. Aynı görüş bir yasanın bulunmayışını kullanarak Petrol Ofisi üstünde kuşkular yaratmaya çalışırken ADAŞ girişiminin neden ve nasıl engellendiği ve sürüncemede bırakıldığını tartışma dışı bırakmaya çalışıyordu. Arama, üretim ve arıtma alanında hiç ya da çok az etkinliği bulunan, oysa dağıtım alanında aslan payını alan çevrelerin görüşünün böyle çelişkili olması da kaçınılmazdı. Petrol endüstrisinde aracılığı üstlenen kesimin görüşü ise daha bir karmakarıştı. Yabancı şirketlerin bulduklarını kaza ile bulduğu, yerli şirketin artık buluş yapamayacağı, birkaç parçaya bölünmesi gerektiği savlarına, güçlü vatandaşlarımızın çeşitli önlemlerle bu endüstriye çağırılması önerisi eşlik ediyordu.

Elbette yıllardır süren petrol kavgasında dün olduğu gibi bugün de ulusal çıkarları açıkça ve çelişkisizce savunan sesler vardı. Petrol tüketimimizin kışkırtılarak bu kaynağa bağımlılığımızın nasıl artırıldığı, petrol endüstrisinde kamulaştırmaya gidilmesinin Türkiye'nin "petrol aramalarını ulusal olanakları ile yapama"acağı uyutmacası ile önlenerek sözkonusu bağımlılığın nasıl sürdürülmek istendiği, bu endüstrinin nasıl kapitüler nitelikte önlemlerle düzenlendiği, bu alanda kendimize yeterli olabileceğimiz ve bağımlılığın teknik bir nedeninin olamayacağı ve fakat ulusal çıkarlara yönelik petrol politikasının da Uluslararası Enerji Ajansı türü dış bağlantılarla birlikte yürütülemeyeceği bu seslerden kalan izlenimlerdi.

Sözün kısası kutlanması gereken bir yaklaşımdı Türkiye Üçüncü Petrol Kongresi'nin yaklaşımı.

Diğer bazı toplantılardan kısa bilgiler

Derleyen Ayhan ERLER Jeoloji Mühendisliği Bölümü, ODTÜ, Ankara

9. DÜNYA PETROL KURULTAYI

Tokyo, 11-16 Mayıs 1975

Kurultayda jeoloji, arama ve taşıma, kuyu delme ve üretim, işleme ve depolama, saklama ve güvenlik konularında 160'tan fazla bildiri sunulmuştur.

GEOLOGICAL SOCIETY OF AUSTRALIA 1. AVUSTRALYA JEOLJİ KURULTAYI

Glenside, South Australia, 12-16 Mayıs 1975

Kurultayda Prekambriyen, Paleontoloji, Tortul Kayalar, Avustralya Prekambriyen'inde deformasyon biçimleri ve oluşumları, Prekambriyen yaşlı kayalardaki maden yatak-

ları, Prekambriyen yaşlı kayaların jeokimyası ve jeokronolojisi, Prekambriyen yaşlı kayaların petrojenezi ve başkalaşımı, Adelaide jeosenklinali ve tabanı, Musgrave ve Arunta blokları ve Hamersley ve Bangemall havzaları konularında 90 civarında bildiri sunulmuştur.

CANADIAN SOCIETY OF PETROLEUM GEOLOGISTS VE CANADIAN SOCIETY OF EXPLORATION GEOPHYSICISTS 1975 ORTAK KURULTAYI

Calgary, Alberta, 20-23 Mayıs 1975

Kurultayda petrol jeolojisi, jeofizik, madencilik ve çevre sorunları konularında 30'dan fazla bildiri sunulmuş, pet-